

Міжнародне приватне право
УДК 347.73:336.226 (477)

Косінова Дарина Станіславівна

доктор філософії у сфері права, асистент

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Косинова Дарина Станиславовна

доктор философии в сфере права, ассистент

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого

Kosinova Daryna

PhD in Law, Assistant

Yaroslav Mudryi National Law University

Гуржій Вікторія Олександрівна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Гуржий Виктория Александровна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Hurzhii Viktoriia

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

Борійчук Софія Віталіївна

студентка

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Борийчук София Витальевна

студентка

Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

Boriichuk Sofiia

Student of the

Yaroslav Mudryi National Law University

**ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО
ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ
ПРОБЛЕМЫ АДАПТАЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ К
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА
PROBLEMS OF ADAPTATION OF UKRAINIAN LEGISLATION TO
THE LEGISLATION OF THE EUROPEAN UNION**

Анотація. Дана наукова стаття присвячена наявним проблемам адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, що значно уповільнюють цей процес і відповідно стають однією з перепон на шляху включення України до складу такого інтеграційного міждержавного об'єднання як Європейського Союзу. У роботі досліджуються правові підстави, що зумовили імплементацію положень європейського законодавства та прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» від 07.02.2019 року. У статті також проаналізовано ключові елементи успішного проведення адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

У роботі розкривається сутність поняття «адаптація законодавства України і ЄС», щодо якого наразі відсутній єдиний підхід до його визначення в юриспруденції України та, як наслідок, точиться дискусія між фахівцями в даній галузі правознавства на доктринальному рівні. Проаналізовано зміст поняття «*acquis communautaire (acquis)*», шляхом зазначення особливостей цієї правової системи Європейського Союзу, що суттєво ускладнюють процес адаптації законодавства.

У статті наголошено на основних проблемах, які потребують нагального вирішення задля успішного протікання процесу наближення українського законодавства до правової системи ЄС. Зроблено акцент на тому, що ухвалення українського законодавства згідно з правом ЄС не

означає належного функціонування правових механізмів держави, оскільки необхідним є також проведення адаптації вже існуючих нормативно-правових актів.

У роботі запропоновано проведення конкретних видів реформ, без впровадження яких адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу буде неможливою. Визначено сутність та головні напрямки реформування, яке передбачає усунення витоків проблем гармонізації українського законодавства із системою права Європейського Союзу.

Ключові слова: *законодавство України, Європейський Союз, право, реформа, адаптація, процес, інтеграція, розвиток, *acquis communautaire*, нормативний акт.*

Анотація. *Данная научная статья посвящена имеющимся проблемам адаптации законодательства Украины к законодательству Европейского Союза, которые значительно замедляют этот процесс, и соответственно становятся одной из преград на пути включения Украины в состав такого интеграционного межгосударственного объединения как Европейский Союз. В работе исследуются правовые основания, которые обусловили имплементацию положений европейского законодательства и принятие Закона Украины «О внесении изменений в Конституцию Украины (о стратегическом курсе государства на обретение полноправного членства Украины в Европейском Союзе и в Организации Североатлантического договора)» от 07.02.2019 года. В статье также проанализированы ключевые элементы успешного проведения адаптации законодательства Украины к законодательству ЕС.*

В работе раскрывается сущность понятия «адаптация законодательства Украины и ЕС», относительно которого отсутствует единый подход к его определению в юриспруденции Украины и, как следствие, идет дискуссия между специалистами в данной области

правоведения на доктринальном уровне. Проанализировано содержание понятия «acquis communautaire (acquis)», путем указания особенностей этой правовой системы Европейского Союза, существенно усложняющих процесс адаптации законодательства.

В статье отмечены основные проблемы, требующие неотложного решения для успешного протекания процесса приближения украинского законодательства к правовой системе ЕС. Сделан акцент на том, что принятие украинского законодательства согласно праву ЕС не означает надлежащего функционирования правовых механизмов государства, поскольку необходимо также проведение адаптации уже существующих нормативно-правовых актов.

В работе предложено проведение конкретных видов реформ, без внедрения которых адаптация законодательства Украины к законодательству Европейского Союза будет невозможна. Определены сущность и главные направления реформирования, которые предусматривают устранение истоков проблем гармонизации украинского законодательства с системой права Европейского Союза.

Ключевые слова: *законодательство Украины, Европейский Союз, право, реформа, адаптация, процесс, интеграция, развитие, acquis communautaire, нормативный акт.*

Summary. *This scientific article is devoted to the existing problems of adapting the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union, which significantly slow down this process, and, accordingly, become one of the obstacles on the way of Ukraine's inclusion in such an integration interstate association as the European Union. The paper examines the legal grounds that led to the implementation of the provisions of European legislation and the adoption of the Law of Ukraine "On Amendments to the Constitution of Ukraine (on the strategic course of the state towards gaining full membership of Ukraine in the European Union and the North Atlantic Treaty Organization)" dated*

07.02.2019. The article also analyzes the key elements of successful adaptation of Ukrainian legislation to EU legislation.

The work reveals the essence of the concept of "adaptation of the legislation of Ukraine and the EU", regarding which there is no uniform approach to its definition in the jurisprudence of Ukraine and, as a result, there is a discussion between specialists in this area of jurisprudence at the doctrinal level. The content of the concept "acquis communautaire (acquis)" is analyzed by indicating the features of this legal system of the European Union, which significantly complicate the process of adapting legislation.

The article highlights the main problems that require urgent solutions for the successful course of the process of approximation of Ukrainian legislation to the EU legal system. The emphasis is made on the fact that the adoption of Ukrainian legislation in accordance with EU law does not mean the proper functioning of the legal mechanisms of the state, since it is also necessary to adapt existing regulatory legal acts.

This article proposes the implementation of specific types of reforms, without the introduction of which the adaptation of Ukrainian legislation to the legislation of the European Union will be impossible. The essence and main directions of reforming, which provide for the elimination of the origins of the problems of harmonization of Ukrainian legislation with the legal system of the European Union, have been determined.

Key words: legislation of Ukraine, European Union, law, reform, adaptation, process, integration, development, *acquis communautaire*, normative act.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день Європейський Союз переживає найбільш складний період свого розвитку, адже в умовах надзвичайно інтенсивного протікання глобалізаційних процесів перед ЄС постають різноманітні масштабні виклики, що зумовлюють системну кризу

європейської інтеграції. Задля забезпечення національної конкурентоспроможності у глобальному масштабі, а також зміцнення своїх позицій у світовій системі міжнародних відносин, держави намагаються поглиблено співпрацювати з Європейським Союзом. Майбутнє України наразі неможливо розглядати у розрізі з європейським розвитком, адже наша держава – безпосередній сусід ЄС, оскільки має кордони з чотирма державами-членами Європейського Союзу, а саме: з Угорщиною, Польщею, Словаччиною та Румунією. Таке «сусідство» дає додаткові можливості для України стати економічно розвинутою державою із підвищеним рівнем конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, а також із стабільними торговельними зв'язками на світовому ринку. Тому євроінтеграція України та членство в Європейському Союзі стали найголовнішою стратегічною метою нашої держави, що підтверджується прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору)» від 07.02.2019 року.

Ключовим елементом успішної євроінтеграції України є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства з правовими нормами Європейського Союзу. Але під час здійснення адаптації законодавства України до права ЄС виникає ціла низка проблем, які значно уповільнюють цей процес. Багато неоднозначностей виникає щодо встановлення точного змісту актів ЄС, із якими треба узгоджувати українське законодавство.

Головною проблемою є масштабність та велика кількість тих нормативно-правових актів ЄС з кожної галузі права, щодо яких передбачене зближення нормативно-правових джерел. Також складність полягає у виборі саме тих джерел ЄС, до яких необхідно, у першу чергу, адаптувати кодекси та закони [1]. Рівень низької мовної підготовки та знань

у галузі європейського права осіб, які займаються законотворчою роботою, стає перепорою для ефективного протікання зазначеного процесу.

Отже, проблеми адаптації законодавства стають перепорою на шляху досягнення відповідності українського законодавства до європейського права, саме тому потребують нагального вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналізуючи швидкість історико-політичних змін, які відбуваються в останні десятиліття в європейській спільноті, варто зазначити необхідність переоцінки уявлень та позицій в українсько-європейських взаємовідносинах.

Науковими дослідженнями стосовно адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу займаються чимало вітчизняних учених-науковців та політиків, до сфери наукових інтересів яких входить дана проблематика. До них, зокрема, віднесемо таких, як: С. М. Тиміцька [1], О. А. Дегтяр [2], І. В. Яковюк [7], К. О. Трихліб [8], О. Б. Черномаз [9], Н. М. Пархоменко [10], С. О. Данилов [12], В. І. Муравйов [13], В. В. Копійка [14], І. В. Суходубова [15] тощо.

Перелік вищезгаданих науковців, що досліджували дану проблематику, не є вичерпним, оскільки науковий інтерес до питання євроінтеграційних процесів та взагалі проблематики адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу не згасає, отже, цей перелік постійно поповнюється новими іменами.

Цілями статті є визначення та аналіз витоків проблем адаптації законодавства України до права Європейського Союзу, що стають на заваді ефективного та успішного протікання даного процесу, а також знаходження оптимальних шляхів їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Зараз перед Україною постало безліч викликів, які пов'язані передусім із необхідністю повного та комплексного реформування вітчизняної правової системи та приведення національного законодавства у відповідність до європейських принципів та стандартів

права. Євроінтеграційні прагнення нашої країни, що реалізуються через наближення й гармонізацію вітчизняного законодавства й законодавства ЄС, є одним із найголовніших пріоритетів державної політики, що й визначено на законодавчому рівні.

Основним підвидом вдалої євроінтеграції України є дотримання та досягнення належного рівня узгодженості українського законодавства з правовими нормами європейського законодавства. Зближення законодавства України з новітньою європейською системою права втілить мету розвитку політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян, економічний розвиток держави в межах розвитку Євросоюзу та спрямовуватиме до поступового зростання добробуту громадян, приведенню його до межі, яка діє в державах-членах ЄС, а також створить потрібні умови для отримання Україною статусу асоційованого члена ЄС, що є її головним зовнішньополітичним напрямком [2].

Так, правовою підставою для проведення широкомасштабних перетворень на законодавчому рівні стало підписання Угоди про партнерство і співробітництво між Україною, Європейськими співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. (далі – УПС). Важливого значення для розуміння характеру відносин між Європейським Союзом і Україною набувають положення ч. 1 ст. 51 УПС, в яких зазначається, що Сторони визнають важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством (Європейським Союзом) зближення існуючого і майбутнього законодавства України із законодавством Співтовариства [3]. Тобто сторони дійшли висновку, що ефективність їх співпраці безпосередньо залежить від близькості законодавства України та ЄС. Однак на сьогодні дана угода втратила чинність. Імплементация положень європейського законодавства, передбачена економічною частиною Угоди про асоціацію (далі - УА), вкрай важлива в контексті проведення реформ, оскільки положення угоди можуть та повинні

слугувати основою для нової моделі соціально-економічного розвитку України [4]. Тому, розробляючи концепцію та програми економічних реформ, необхідно відразу враховувати вимоги базових директив ЄС, гармонізація з якими передбачена угодою [9].

Перш за все для успішного проведення адаптації законодавства України до законодавства ЄС досить важливе значення має впорядкування юридичної термінології. Вироблення сталої системи юридичних понять та термінів є необхідною умовою, одним із пріоритетних напрямів правового реформування. Лише така система здатна забезпечити зближення законодавства, його однакове тлумачення, а також правильне застосування правових норм. У цьому контексті слід звернути увагу на два принципові моменти, які знайшли неоднозначне закріплення в нормативно-правових актах України: 1) що саме підлягає адаптуванню та 2) до яких саме норм права ЄС здійснюється адаптація [7].

У правовій науці України, на відміну від європейської, не приділяється достатньо уваги комплексному аналізу адаптації законодавства. Зокрема, немає єдиного підходу до визначення поняття «адаптація законодавства України і ЄС», тому наразі на доктринальному рівні науковці пропонують цілу низку різних термінів, суміжних із цим поняттям, які характеризують окремі аспекти процесу правової інтеграції. Це ж призводить до зайвої плутанини та невизначеності в розумінні сутності процесу адаптації законодавства в цілому. Також недооцінюється роль і загальноправової термінології в контексті завдань правової інтеграції, хоча юридична термінологія досліджується переважно представниками окремих галузей правової науки.

Так, «Адаптація законодавства України до законодавства ЄС є однією з основних складових процесу інтеграції України до ЄС, що є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики. Це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність *acquis*

communautaire» [5]. Також відповідно до розділу II Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р., «...*acquis communautaire* (*acquis*) – це правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в межах Європейського Співтовариства, спільної зовнішньої політики та політики безпеки і співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ» [6]. Як свідчить історичний досвід розвитку ЄС, обсяг *acquis communautaire* завжди збільшується й поширюється на нові сфери у зв'язку з розширенням та еволюцією компетенції ЄС, що може бути поясненням відсутності чітко визначених меж *acquis communautaire*. Вказана обставина суттєво ускладнює процес адаптації законодавства

Адаптація – процес пристосування до умов, які змінюються; у міжнародному праві адаптація є процесом приведення національного законодавства до норм і стандартів міжнародного права шляхом удосконалення національного законодавства (внесення змін і доповнень, прийняття нових нормативно-правових актів), укладання або приєднання до міжнародних договорів [10]. Тому адаптація є складовою інтеграційних процесів, передумовою гармонізації національного законодавства із законодавством міжнародних організацій. Це планомірний процес, що поділяється на декілька послідовних етапів, на кожному з яких необхідно досягати певного ступеня відповідності національного законодавства міжнародно-правовим нормам і стандартам.

Нарівні із зазначеним, вагомою проблемою є недосконалість, а інколи й суперечливість нормативно-правових актів України, що досить негативно впливає на процес реалізації прав і виконання обов'язків усіма суб'єктами суспільних відносин та сповільнює розвиток України як правової держави. Одним із шляхів розв'язання зазначеної проблеми в Україні є законодавче врегулювання процесу прийняття нормативно-правових актів суб'єктами

нормотворення, а також врахування факту того, що необхідною та важливою умовою й головним принципом нормотворчого процесу, є законність як об'єктивна властивість права загалом.

Аналіз процесу наближення українського законодавства до правової системи ЄС дає змогу виявити проблеми, які потребують нагального вирішення, і запропонувати підходи до підвищення ефективності цього процесу. Адаптація українського законодавства до законодавства ЄС відбувається одночасно з правовими реформами в Україні, тому держава має оновити законодавство відповідно до міжнародних принципів і стандартів.

Сам факт ухвалення згідно з правом ЄС українського законодавства ще зовсім не означає належного функціонування всіх правових механізмів. Створюючи національну державну правову систему згідно з європейськими нормами, варто проводити одночасно з адаптацією вже наявних законів, приймаючи нові узгоджені з правовим полем ЄС нормотворчі акти. Важливим є те, що процес адаптації законодавства України вимагає злагодженої співпраці всіх гілок влади. Говорячи про процес адаптації законодавства України до права Європейського Союзу, слід охопити досить велике коло питань, що нерозривно пов'язані як із правовою основою функціонування державної влади в Україні, так і з правовим підґрунтям прав і свобод людини, громадянина. Варто також зазначити, що для впровадження європейського законодавства в Україні необхідно провести декілька важливих реформ, а саме:

– реформа державної служби. Можна стверджувати, що дана реформа визначає успіх й інших реформ, результати яких безпосередньо залежать і від якості управлінських рішень державних органів. Зобов'язання якнайшвидше провести реформу державного управління, зокрема державної служби, закріплене в Стратегії сталого розвитку "Україна – 2020" та Програмі діяльності Кабінету Міністрів України. Так, дана реформа має

забезпечити її нову якість відповідно до кращої європейської практики.

Пріоритетами реформи державної служби є:

- побудова професійної, некорумпованої та орієнтованої на потреби громадян державної служби;
- відділення політики від адміністрування;
- гармонізація державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- впровадження прозорої моделі оплати праці і кар'єрної мотивації державних службовців;
- кадрове забезпечення процесу децентралізації [11];

– реформа антикорупційного законодавства. Передбачається усунення умов і стимулів для вчинення корупційних діянь, забезпечення невідворотності покарання за вчинення корупційних діянь, обмеження впливу приватного капіталу на політику загалом. Для України питання боротьби з корупцією залишається складним та актуальним, оскільки бажання вступу до ЄС є надзвичайно сильним, а проблема корупції досить гостра та небезпечна, яка здатна лишити Україну її стратегічних намірів та бажань. Тому Україна має виконати ряд основних вимог, які зазначені у Спільній стратегії Європейського Союзу щодо України;

– дерегуляційна реформа. Як правило, дана реформа означає зменшення контролю держави над веденням бізнесу, наприклад, для стимулювання вільної конкуренції на ринку. Деретуляційна реформа, мабуть, одна з найскладніших у технічному плані. Вона багаторівнева і має відбуватися в основному не на законодавчому рівні, а на рівні підзаконних нормативних актів..

– податкова реформа. Так, наскільки буде правильно вибудована структура даного центрального органу та його регіональних управлінь, а також підібраний кваліфікований кадровий склад, повністю залежатиме

процес упровадження дієвих, як показує практика, європейських механізмів оптимізації оподаткування. Гармонізація податкових систем країн Європейського Союзу та України – це один із ключових елементів загального процесу фіскальної конвергенції, який виник із проблем податкової конкуренції. [12].

Як зазначає В.І. Муравйов, багато невизначеностей існує і стосовно встановлення точного змісту актів Євросоюзу, до яких потрібно узгодити українське законодавство [13]. Проблема полягає в тому, що дані акти офіційно може тлумачити лише Суд ЄС. Завдяки такому тлумаченню зміст актів може частково змінюватися. Країна, що адаптує своє законодавство, не може належним чином слідкувати за такими змінами та вчасно їх враховувати шляхом внесення змін до свого законодавства. Відповідні ж структури Союзу не зобов'язані інформувати Україну про зміни у своєму праві. Тому все це може призводити до невідповідності національних норм певним нормам права ЄС, а також до зниження ефективності реалізації положень права ЄС у внутрішньому правопорядку України.

Варто також зазначити, що в процес адаптації законодавства України до *acquis* ЄС також суттєво ускладнюється відсутністю жорсткої процедури моніторингу як певного «дороговказу» до відповідних нормативних змін, яка от, наприклад, застосовується щодо держав заявниць або держав-кандидатів. Це пов'язано з так званою тактикою «регати», якої послідовно дотримується Союз, коли виключно вся відповідальність за здійснення процесу адаптації покладається на відповідну зацікавлену країну [14]. Так, Рада з питань співробітництва здійснює оцінку стану виконання сторонами взаємних зобов'язань і лише в загальному адаптованості законодавства у відповідних сферах. Так, за юридичною силою дані висновки мають виключно політико-рекомендаційний характер, тобто належать до джерел «м'якого права». У разі неврахування або неповного врахування положень таких рекомендацій, для України це не передбачатиме ніяких санкцій, однак

означатиме суттєві перешкоди у подальшому процесі її інтеграції до ЄС [15].

Висновки даного дослідження. Динаміка протікання глобалізаційних процесів у світі здійснює свій вплив на розвиток української держави та українського суспільства, який у свою чергу призводить до впровадження нової, більш поглибленої моделі міжнародних взаємозв'язків у різних сферах життєдіяльності, а саме: в політиці, економіці та соціальному розвитку.

Враховуючи бажання стати економічно розвинутою, а також стійкою плюралістичною демократичною правовою державою, Україна підтвердила свою позицію щодо підтримки курсу на інтеграцію до Європейського Союзу. Таким чином євроінтеграція та членство в ЄС стали закріпленою на законодавчому рівні стратегічною ціллю нашої держави. Це призвело до потреби України якомога швидше виконати взяті на себе зобов'язання. Вибір шляху розвитку в напрямку європейської цивілізаційної моделі передбачає, перш за все, упорядкування діяльності самої держави – це реформування законодавства, державної політики, зорієнтованість на економічний розвиток країни.

Адаптація національного законодавства до законодавства Європейського Союзу – це складова євроінтеграційного процесу та передумова гармонізації українського законодавства із системою права ЄС. Тому досягнення узгодженості українського законодавства з нормами ЄС є запорукою успішної євроінтеграції України.

Отже, для утворення національної державної правової системи відповідно до законодавчих норм Європейського Союзу необхідно одночасно з узгодженням вже існуючих нормативно-правових актів, приймати нові, узгоджені із правовим полем ЄС. Також потрібно викоренити політичну боротьбу між гілками в Україні, що перешкоджає ефективній та злагодженій законотворчій діяльності парламенту. Задля

подолання проблем, що уповільнюють процес адаптації, вкрай необхідним для України є проведення таких важливих реформ, як реформа державної служби, антикорупційного законодавства, дерегуляційна реформа та податкова.

Література

1. Тиміцька С. Проблеми адаптації українського законодавства до вимог законодавства ЄС. (Doctoral dissertation, Тернопіль, ТНЕУ). 2014. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/17315/1/221-223.pdf>
2. Дегтяр О.А. Загальнотеоретичні проблеми адаптації правової системи до законодавства Європейського Союзу. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Полтава, 23 листопада 2017 року : у 2 ч. Полтава : Россва, 2017. Ч. 1. С. 26-28.
3. Угода про партнерство і співробітництво між Україною, Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14.06.1994 р. [Текст] // Офіц. вісн. України. 2006. № 24. Ст. 1794.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n69
5. Матеріали Урядового порталу. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 берез. 2004 р. № 1629-IV. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
7. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу: проблеми реалізації / І.В. Яковюк // Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. / Нац. акад. прав. наук України,

- НДІ держ. буд. та місц. самоврядування. Х.: Право, 2012. Вип. 24. С. 37-49.
8. Трихліб К. О. Гармонізація законодавства України із правом ЄС: досвід країн ЄС / К. О. Трихліб // Теорія та практика сучасної юриспруденції : матеріали XVI Всеукр. наук. конф. : матеріали круглого столу, історія конституціоналізму в Україні та зарубіжних країнах (до 100-річчя Конституції УНР 1918 р.) : у 2-х т. Харків, 2018. Т. 1. С. 97-99.
 9. Чорномаз О.Б. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2016. № 3. С. 245-248.
 10. Пархоменко Н. М. Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види / Н. М. Пархоменко // Часопис Київського університету права. 2012/1. С. 338-342.
 11. Нова державна служба: європейська модель належного управління для України. URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/1873>
 12. Данілов С. Європейські стандарти у податкових правовідносинах / С. Данілов // Підприємництво, господарство і право. 2020. № 6. С. 183-187.
 13. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. В. І. Муравйова. К. : Юрінком Інтер, 2011. 704 с.
 14. Копійка В. В. Європейський Союз: Досвід розширення і Україна / В. В. Копійка. К. : Юрид. думка, 2005. 448 с.
 15. Суходубова І. В. Особливості адаптації законодавства України у контексті її інтеграції у Європейський Союз / І. В. Суходубова // Форум права. 2013. № 3. С. 639-643.

References

1. Tymitska S. Problemy adaptatsii ukrainskoho zakonodavstva do vymoh zakonodavstva YeS. (Doctoral dissertation, Ternopil, TNEU). 2014. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/17315/1/221-223.pdf>

2. Diehtiar O.A. Zahalnoteoretychni problemy adaptatsii pravovoi systemy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu. Adaptatsiia pravovoi systemy Ukrainy do prava Yevropeiskoho Soiuzu : teoretychni ta praktychni aspekty : materialy II Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Poltava, 23 lystopada 2017 roku : u 2 ch. Poltava : Rossava, 2017. Ch. 1. S. 26-28.
3. Uhoda pro partnerstvo i spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu, Yevropeiskymy spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy vid 14.06.1994 r. [Tekst] // Ofits. visn. Ukrainy. 2006. № 24. St. 1794.
4. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011/conv#n69
5. Materialy Uriadovoho portalu. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Pro Zahalnoderzhavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu: Zakon Ukrainy vid 18 berez. 2004 r. № 1629-IV. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
7. Adaptatsiia zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu: problemy realizatsii / I.V. Yakoviuk // Derzhavne budivnytstvo ta mistseve samovriaduvannia: zb. nauk. pr. / Nats. akad. prav. nauk Ukrainy, NDI derzh. bud. ta mists. samovriaduvannia. Kh.: Pravo, 2012. Vyp. 24. S. 37-49.
8. Trykhlid K. O. Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy iz pravom YeS: dosvid krain YeS / K. O. Trykhlid // Teoriia ta praktyka suchasnoi yurysprudentsii : materialy XVI Vseukr. nauk. konf. : materialy kruhloho stolu, istoriia konstytutsionalizmu v Ukraini ta zarubizhnykh krainakh (do 100-richchia Konstytutsii UNR 1918 r.) : u 2-kh t. Kharkiv, 2018. T. 1. S. 97-99.

9. Chornomaz O.B. Problemy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva YeS. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriiia yurydychna. 2016. № 3. S. 245-248.
10. Parkhomenko N. M. Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy z yevropeiskym ta mizhnarodnym pravom: metody, etapy, vydy / N. M. Parkhomenko // Chasopys Kyivskoho universytetu prava. 2012/1. S. 338-342.
11. Nova derzhavna sluzhba: yevropeiska model nalezhnoho upravlinnia dlia Ukrainy. URL: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/1873>
12. Danilov S. Yevropeiski standarty u podatkovykh pravovidnosynakh / S. Danilov // Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 2020. № 6. S. 183-187.
13. Pravo Yevropeiskoho Soiuzu : pidruchnyk / za red. V. I. Muraviova. K. : Yurinkom Inter, 2011. 704 s.
14. Kopiika V. V. Yevropeyskyi Soiuz: Dosvid rozshyrennia i Ukraina / V. V. Kopiika. K. : Yuryd. dumka, 2005. 448 s.
15. Sukhodubova I. V. Osoblyvosti adaptatsii zakonodavstva Ukrainy u konteksti yii intehratsii u Yevropeyskyi Soiuz / I. V. Sukhodubova // Forum prava. 2013. № 3. S. 639-643.